

Vinderne af den kolde krig står alene tilbage

(Nu har de kun sig selv at frygte, og roen. Men kirkegårdsroen har langt fra sænket sig over landskabet endnu og med sig selv som eneste udfordring er intet afgjort på forhånd)

”Den filosofi, der en gang forekom overvundet, holder sig i live, fordi øjeblikket for dens realisering blev forpasset.” (Theodor W Adorno i ”Negative Dialektik, 1966)

Udgangspunktet var murens fald, det øjeblik, der for den blinde falder sammen med selve muligheden, fordi de vindende koldkrigere kun kunne se sejren som formålet i tilværelsen, det formål som hele tiden havde taget sig ud som en slags ende på det hele.

Øjeblikket var murens fald, sejren, den kolde krigs afslutning. Østblokken lå i ruiner, vestblokkens gamle koldkrigere havde nu kun sig selv at se op til, og frygte, hvis de da ellers havde haft evnen til at se sig selv, i den situation hvor de havde mistet deres livsopgave.

I det øjeblik havde de kun deres egne idealer at kæmpe med, og for, for fjenden var væk, men de var for fantasiløse til at se sig selv som problemet, lige som de heller ikke fattede at løsningen på alle problemer, markedet, kunne afsløre sig så entydigt som deres problem her 20 år senere.

Det økonomiske system stod uanfægtet tilbage med dets patetiske symbolik for værdier i de gamle koldkrigeres fattige begrebsverden, og myten om de demokratiske idealer fungerede perfekt som dække over de underliggende herskende socialdarwinistiske realitetsprincipper, som man havde lært at klæde ud i naturlovenes gevandter, markedets lov.

Europastaten var ad omveje for længst blevet fundamentalistisk i sin tilbedelse af den liberale markedsøkonomi.

Men nu skulle Europa også være en stat, en nation. Den skulle manifestere sig i forhold til resten af verden, der for længst var domineret af den europæiske filosofi, fordi resten af verden havde overtaget sin tidligere herres livsstil, i takt med at de europæiske kolonimagter var blevet smidt på porten eller var blevet gået ”frivilligt”.

Regionen, hvor ud fra resten af verden var blevet opdelt i kolonier, drømte om at erobre sig selv, genvinde og realisere erstatningen for den identitet, som det feudale Europa havde skabt så mangfoldige billeder på. Nu skulle nationerne samle sig til en.

Europa kunne aldrig drømme om at opgive de selvnegerende succeskriterier, der knytter sig til den økonomiske rationalitet, markedsfundamentalismen, den teknisk naturvidenskabelige udgave af den nytteløse nyttighed (hvor alt inklusiv livet må gå under i nyttighed, formålsløs formålmæssighed), monoteismens og magtlogikkens identitetsprincip, konsensusfanatismen (illusionen om den altomfattende forklaring, som ingen ved deres fulde fem kan opponere imod), oplysningstidens fornuftstyranni, rationaliteten bag nazisternes KZ-lejre, den guddommelige orden på jord, de katolske præsters ret¹ til at udnytte enhver af deres mindreårige disciple seksuelt ud fra sin egen

---

¹ Det er veldokumenteret at op mod 5000 forskellige katolske præster har begået seksuelle overgreb mod mindreårige i USA. Den katolske kirke, Vatikanet har systematisk forhindret disse præster i at blive retsforfulgt i overensstemmelse med det omgivende samfunds retsprincipper. Vatikanet har afstukket retningslinier, der har medført, at præster er blevet flyttet fra de stifter, hvor de har begået overgrebene, før de kunne stilles til ansvar her, og man har for nyligt indført en praksis i USA, hvor man lader de stifter, der nu står til at blive dømt til at betale gigantiske erstatningsbeløb til deres

autistiske form for selvretfærdighed, for Europa var sit eget ideal, fanget af sig selv, uden evne til at se sig selv, fuldstændigt fikseret i sig selv som sit eget ideal.

Denne fundamentalisme har sejret i en grad, så de troende ikke kan se sig selv for bar succes. Paradoxerne banker ind i den sejrende livsstil, men efterlader ikke skyggen af selverkendelse.

Markedet er således løsningen på alle samfundets problemer, forudsat altså, at såvel tab som gevinster tilfalder dets aktører.

Staten står i øjeblikket på markedet som dets største aktør midt i verdenshistoriens største politiske forsøg på at redde det, der skulle være løsningen på alle vore problemer.

Paradokset er, at det politiske system har sat markedet ud af kraft i et misforstået forsøg på at redde det, der skulle være løsningen på alle problemer, som selv (markedet altså!) er blevet problemet.

Markedsfundamentalismen er så grundfæstet i det politiske system, så man er parat til at ofre staten, dens midler og hele butikken i verdenshistoriens største redningsaktion i forhold til troens genstand (det er det man ser med alverdens bank- og stimulanspakker).

Og hver gang aktierne stiger lidt, som følge af de nominelt gigantiske værdier staterne og nationalbankerne har pumpet ud i finanssektoren, så kan man læse at nu tror de professionelle italesættere igen på fremtiden. Nu er vi alle sammen blevet lidt rigere igen, for nu er vore værdier atter steget, dvs. huspriserne, aktierne og viljen til at betale har antaget nye frelsende dimensioner.

Hvis ikke det lige var fordi, at kurserne netop har fået for vane at halvere sig selv på et par måneder, for så atter at fordoble sig igen på lige så kort tid, så kunne man måske stadig tro på, at disse talværdier svarede til noget. Men, og det er faktisk muligt at måle, så bliver verden hverken større eller mindre i takt med de nominelle talværdiers himmelflugt eller styrt mod jorden.

Relationen mellem de nominelle pengeværdier og den sande verden af kvaliteter og mulighedsbetingelser - som disse mål i princippet skulle figurere som mål for - ja den relation er for længst blevet alt for abstrakt et fænomen for de professionelle italesættere. I stedet henholder de sig til bibelen, der fortæller, at prisen bestemmes af udbud og efterspørgsel, som ingen nok så subjektiv iagttagelse kan ændre på, hvorfor den må være udtryk for noget objektivt og sandt!

Hvis en og anden på trods af den herskende markedsfundamentalisme evt. skulle formaste sig til at påstå, at det er et faktum, at der er udsted for mange penge, at verdens samlede gældsætning svarer til ca. 83 års globalt brutto produkt, at den økonomiske omsætning (faktuelle produktion og forbrug) bedre kan tages som mål for den hastighed, hvormed menneskeheden udtømmer sin

---

pædofilirante ofre, alle og helt systematisk konsekvent erklærer sig fallit, inden dommen falder. Det er velkendt, at ethvert stift er del af den samme organisation, og at midlerne på et lavere niveau hører under det højere, og at det er dispositioner på højere niveau, der medfører at ansvaret over for samfundet forsvinder, når man flytter midler fra et stift, så det bliver insolvent. Den katolske kirke, den ekstremt hierarkiske organisation, der, iflg. sin egen selvforståelse står som den almægtiges inkarnation på jord, med paven som herrens stemme på jord, kan derfor som få andre organisationer tilskrives æren og hele æren for den systematiske udnyttelse af børn og ansvarsforflygtigheden for det. Kun få organisationer kan i den grad kaldes skyldig i sin helhed. Det kan man sige om organisationen. Hvad den milliard troende katolikker angår, så er de selvfølgelig ikke ansvarlige for organisationens forbrydelser. Men at de kan være medlem af den, med bevidstheden om hvad det er for en organisation, det taler dog sit eget sprog, og det indgyder ikke lige frem respekt.

naturlige grundkapital (fossilt brændsel, mineraler og råstoffer, havets evne til at levere protein, grundvandet, mandens evne til at lave sæd, de klimatiske grundbetingelser, biodiversiteten, humuslaget på landjorden, osv.), end som mål for at vi er blevet rigere, ja så er denne at sammenligne med djævelen selv, fuldstændigt troløs og uciviliseret, lige som den kordreng, der giver præsten fingeren, fordi han forsøger på at føre sit store kristne lem op i drengens endetarm.

Den lidt længere fortælling om den pengeøkonomiske købekraft, den der handler om retten til at slå mønt, byttemidlets nødvendige begrænsning, kravet om at midlerne skulle have deres fundament i noget ikke arbitrært, guld, sølv og platin f.eks., kravet om, at den der sætter verden i debit eller låner et beløb ud rent faktisk skal kunne opvise et og andet ikke helt tilfældigt grundlag for sit krav til verden om modydelser for det, der svarer til det ulånte beløb, kravet om at trassententen eller trassenten faktisk skulle kunne stå inde for det beløb, som remitten har til gode osv., den fortælling er gået i glemmebogen sammen med udtrykket ”at skrive for store veksler på fremtiden”.

Banker og pengeinstitutter har sat så store mængder af sekundær likviditet i verden, der sammen med nationalbankernes dannelse af primær likviditet har skabt så store uligheder mellem verdens kreditorer og debitorer, at pengene nu for alvor er blevet afsløret som det, de er; håbløst urealistiske krav på fremtidige ydelser og uden fundament i en realistisk produktion af ydelser og goder.

Penge er gæld. En kr. på min konto betyder, at verden skylder mig ydelser, der svarer til det, man kan forvente at modtage for den målt ved betaling i aktuel dagspris. De ca. 1,4 million, jeg skylder BRF og Nykredit i mine ejendomme, er også penge. Der er blot sat navn på debitor og kreditor (mere eller mindre, kreditforeningerne står samlet til regnskab over for obligationsejerne, og skal forvalte mine ejendomme videre, hvis jeg nu ikke længere kunne finde ud af at bonge mine lejere for huslejen), hvor debitor er navnløs i forhold til kronen, der står på min bankkonto.

Verdens penge er verdens gæld. Verden står i gæld til sig selv i et forhold, der svarer til ca. 83 års brutto faktor indkomst på globalt plan. Nogle af disse krav er selv sagt mere realistiske end andre. Det afhænger bl.a. af debitorerne og deres mulighedsbetingelser, dvs. det reelle kapitalgrundlag, der har en tilbøjelighed til at forsvinde i takt med at skyldnerne forsøger at oparbejde de midler, der skal til for at afdrage på deres gæld.

Relationen mellem pengesystemet med dets nominelle pengeværdier og den verden og den fremtid, som disse krav på modydelser retter sig mod, er udtryk for den mest fundamentalistiske overtro menneskeheden endnu har sat i verden. Økonomerne indrømmer det på deres egen måde, og lidt indirekte: Pengenes funktion hviler i tillid! (siger de)

De troende er stærke i troen, og de holder sig helt til deres systeminterne logik med dens symboler. Den djævelske betragtning, som manifesterer sig i kraft af en anden referenceramme og en anden symbolik, er af en anden verden, har sin egen kognitive tradition, og det er slet ikke sikkert, at den i kraft af sig selv er i stand til at se sig selv som det djævelske, det onde eller den rene terror. Det ville ellers lette enhver fundamentalisme i dens selvforståelse, hvis de onde selv kunne finde ud af at indskrive sig under det onde.

Problemet med djævelen og de onde er altså, at han og hans disciple ikke regner sig selv for at være af det onde. Problemet for markedsfundamentalisterne er, at satan selv måske er i stand til at beskrive de gode, som om de i virkeligheden var de onde!

Det diabolske er diabolsk i kraft af en ganske bestemt symbolik. Kunsten er at lære sig at se begrænsningerne i den logik, den kognitive tradition, som enhver konkret betragtning falder ind under. Det kan være svært at se begrænsningerne i gyldigheden af erfaringen, samtidigt med at den manifesterer sig. Enhver erfaring danner sig på baggrund af en semantik, der så at sige virker bag om ryggen. Markedsfundamentalismen med dens værdibegreber og illusion om at pengene og verdens gældsætning er mål for rigdom må for at manifestere sig lade selve pengebegrebet overdøve gældsbegrebet. Væksten i rigdom svarer til gælden. Debitorerne ved godt, at de ikke er blevet rigere, men samlet set kan verden tilsyneladende ikke gøre sig rig nok på bekostning af dem.

Kritikken af denne fundamentalisme, en bestemt rationalitet, må manifesterer sig i kraft af en anden tradition, (mere eller mindre fundamental) fundamentalisme, rationalitet. Verden er rig på kognitive traditioner, men de har alle svært ved at hamle op med den økonomiske rationalitet.

Troen på markedet har sin helt egen symbolik. Dens logiske værdier lever ved og manifesterer sig i kraft af og begrænses i sin gyldighed af sin egen symbolik. I forhold til denne falder andre former for symbolik som det diabolske, også selv om den fremmede og eksterne kognitive tradition, djævelens eller min f.eks., har sin egen kognitive tradition, symbolik og manglende evne til at se sig selv som det djævelske.

Vinderne af den kolde krig har lige så svært ved at se sig selv, som de er fundamentalister. Vesten har nu kun sig selv og sine egne idealer at kæmpe med. Da fjenden var tilstede, på den anden side af den distinktion, som de savner i forsøget på at opretholde identificeringen af sig selv, da kendte de stadig sig selv. Nu er de bare forvirrede. De tror de har forpasset en chance for det absolutte overherredømme. Men som enhver, der er domineret af magtens logik, så har denne brug for det fremmede, sin egen modsætning for at se sig selv som hersker. De sejrende forstår ikke den rationalitet, den symbolik de orienterer sig inden for. De har kun sig selv tilbage at frygte, men forstår det ikke. Chancen er ikke forpasset. Den europæiske filosofi har altid sigtet mod kirkegårdsroen. Når den aldrig indtrådte, skyldes de mange heldige misforståelser.

Litteratur: Niklas Luhmann: "Die Wirtschaft der Gesellschaft", Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1988.
Theodor W. Adorno: Negative Dialektik, 1966